

Urme vechi de cultură românească străbat și prin tipăturile noastre vechi cu multiplele lor implicații sociale, mai ales în vremurile în care ele îndeplineau rol de carte românească de învățătură. Prefetele, postfețele și multe din adnotările lor marginale au fost răsfringeri, ori s-au răsfrînt asupra mediului politic, economic și social al timpului îndelung, în care au fost folosite, constituindu-se, acum, în adevărate măturii documentare.

Cu funcție socială definită de căile de pătrundere într-o anumite colectivitate umană, de modul în care a devenit posesiune pentru un individ și apoi pentru societatea în care trăia, de prețuirea, mai întâi materială a ei, cartea veche ne pune la îndemână dovezi în plus despre o lume în care au trăit cei dinaintea noastră³⁰⁴.

Locurile zărândene sînt și ele păstrătoare ale cărților vechi, și nu întîmplător. Centrul de iradiere a vechii culturi, Mănăstirea Vaca (azi satul Crișan) era o școală românească pentru locuitorii dinprejurul ei. „Prin contractul încheiat în 19 februarie 1759 se prevedea a o zidi din temel... cu chilii... și școală”³⁰⁵.

Însemnări lăsate pe filele cărților românești, cu circulație în această zonă, lasă știri despre existența cu mult înainte a acestui loc, răspinditor de carte. Astfel, de pe un exemplar al Cărții românești de învățătură (Iași 1643)³⁰⁶, (a satului Leaut) și de pe un exemplar al Noului Testament de la Bălgrad (Alba Iulia 1648), a unui colecționar din Târnița — Hunedoara, aflăm că la anul 1654 la Mănăstirea Vaca era un atelier de legătorie de carte, iar la anul 1701 aici „se togneau” cărți din care ajungeau să le cunoască învățăturile toți românii acestor locuri. Tot în aceste părți zărândene în veacul al XVII-lea au fost cunoscute manuscrisele copistului Mihai Românul³⁰⁷, scrise, probabil, pe lângă vechile ctitorii de la Ribîța, Crișcior sau posibil la Școala de pe lângă Mănăstirea din Vaca. La anul 1762, găzduit tot la Mănăstirea Vaca, este cunoscut numele dascălului Dumitru, care a adus lumina cuvîntului scris pentru cei din preajmă³⁰⁸.

În acest cadru al unei culturi medievale conturate în ținutul Zărândean, și locuitorii din Mihăileni buni păstrători ai românismului, numărați printre oștenii lui Horea, Cloșca și Crișan și mai apoi, alături de idealurile de libertate națională ale lui Avram Iancu, au cunoscut și scrierile vechi, care i-au îndemnat să-și păzească și să-și apere tot ce este românesc, a lor.

Trecînd peste interdicțiile edictelor din anii 1746—1747 care opreau pătrunderea cărților românești de peste munți, în Transilvania, sâtenii

³⁰⁴ Daniela Papacostea, Lidia Demény, *Carte și tipar în societatea românească și sud-est europeană, sec. XVII—XIX*, București, 1986.

³⁰⁵ Ștefan Metes, *Mănăstiri românești din Transilvania*, Sibiu, 1936, p. 154—155.

³⁰⁶ Maria Basarab, *Însemnări de pe vechi tipărituri românești existente în patrimoniul hunedorean, Despre legătorie și legători de cărți*, Sargetia, XX, sub tipar.

³⁰⁷ Florian Dudaș, *Manuscrise românești medievale din Crișana*, Timișoara, 1986, p. 34.

³⁰⁸ Nicolae Albu, *Istoria învățămîntului din Transilvania*, Blaj, 1944, p. 143.

din Mihăileni, nu fără greutate, și-au adunat cărți tipărite pe tot pământul românesc. Astfel, au avut o carte tipărită la Rîmnic (Cazanie, 1758), după 10 ani de la imprimarea ei: „Această carte a comunei noastre și proprietate Mihăileni în varmeghia Zarandului... văleat 1768”. O adnotare marginală de pe o altă carte veche (Octoih, Blaj 1760) ne dezvăluie că pentru ea „s-au dat 60 numărăături și un mărieș la anul 1765... fiind datorii a griji și de legatul ei” pentru a o avea spre folos îndelung. Plata pentru o astfel de carte nu era mică și la ea se asociau de cele mai multe ori un grup de săteni sau chiar tot satul pentru ca apoi cartea să fie socotită „o moșie”. Această participare materială și morală la dobândirea unei cărți îi îndreptățește și pe locuitorii din Mihăileni să se încadreze în rîndul iubitorilor și păstrătorilor de valori culturale românești. În acest sens exemplificăm încă o carte veche ieșită de sub teascurile tiparniței bucureștene (Antologhion, București 1766), căreia i-au purtat de grijă mulți ani, deducind aceasta tot dintr-o însemnare: „S-au plătit 4 florini pentru a se lega acum a doua oară... pe cheltuiala comunei noastre Mihăileni, anul 1866”.

Toate aceste cărți de valoare păstrate încă, la care se mai adaugă și alte tipărituri vechi (Liturghii, Sibiu 1814; Molitvenic, Blaj 1784; Triod, Rîmnic 1761) au contribuit la formarea conștiinței de neam, întărind dragostea de limbă și de glia noastră străbună: „Și arată ce legături existau cîndva între toți românii din toate satele cuprinsului românesc... și aceasta încă este o operă de unitate națională, o unitate care se face în suflete”³⁰⁹.

Deci și locuitorii din Mihăileni n-au pregetat să învețe românește de pe aceste bătrîne cărți, unele rămase pînă acum, cu toată vîltoarea istoriei noastre, care nu le-au hărăzit nici acestor oameni tihna cunoașterii dobîndite și din alte cărți, și prin școli. De altfel „pînă către jumătatea secolului al XVIII-lea școlile primare nu erau școli publice în sensul modern al cuvîntului. Se adunau doar în vreo casă particulară sau în tinda bisericii cîțiva copii, căroră „dascălul” le făcea cunoscute slovele fie din bucovnă, fie din vreo altă carte bisericească”³¹⁰.

Secolul al XVIII-lea, mai ales a doua jumătate, în climatul luminismului, a adus transformări progresive atît în ceea ce privește înmulțirea numărului cărților laice, cît și a localurilor edificate special pentru luminarea minților. Astfel, „s-a produs saltul calitativ în ceea ce privește pe beneficiari, căci numărul știutorilor de carte a crescut substanțial și a cuprins mai toate clasele și păturile sociale”³¹¹.

Inițiativele pentru construirea de școli s-au înmulțit, intelectualii ridicăți în acele aspre timpuri stăruiau pentru a arăta, că ele au rostul luminării neamului nostru.

Evenimentele istorice petrecute în aceste părți, aproape s-au ținut lanț, nelăsînd de-o parte pe nici unul dintre locuitori. În timpul revoluției

³⁰⁹ Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române, introducere sintetică*, București, 1985, p. 69.

³¹⁰ Onisifor Ghibu, *Din istoria literaturii didactice românești*, București, 1975, p. 172.

³¹¹ Daniela Papacostea, Lidia Demény, *op. cit.*, p. 10.

din 1848/1849, când din nou și zărăndenii au plătit scump dorința lor de libertate, „nici un sălaș n-a rămas nescrumat”³¹².

Dar tot acum a reînviat gândul înființării școlilor. În Zarand după deschiderea Gimnaziului din Brad „ca un corolar... se înființează școli primare românești în mai toate comunele mai mari, iar cele existente trec la o viață mai activă”³¹³. De fapt înființarea Gimnaziului din Brad are ca punct de pornire, al doilea izvor al fondului, moșia de la Mihăileni, iar pentru cumpărarea edificiului din Brad pentru înființarea Gimnaziului se află înscrși pe listă 2 contribuabili din Mihăileni: Nicolae Vărciu cu 30 florini și Nicolae Boticiu cu 40 florini³¹⁴, legând astfel numele Mihăilenilor de înfăptuiri culturale românești.

Remarcăm o perpetuă aplecare spre întreținerea unor fapte de cultură, a celor din Mihăileni și prin participarea la constituirea fondului pentru întreținerea „Convinctului” (înființat în anul 1896), care avea menirea să ajute elevii fără posibilități materiale, dar cu conduită bună și notă generală de cel puțin „bine”³¹⁵. Apelul făcut în acest sens locuitorilor din comitat a găsit înțelegere și la Mihăileni, înscriindu-se pe lista celor care ajutau: „Augustin Onițu cu 2 florini, Nicolae Bedea cu 2 florini, Augustin Deac cu 1 florin, Ioachim Comșa cu un florin, P. Stanciu cu un florin, Ștefan Hărăguș cu 1 florin, P. Bota cu 2 florini, Ioan Bireu cu 1 florin, laolaltă 11 florini”³¹⁶. Sprijinul dat înființării gimnaziului din Brad a fost cu foloase reciproce. De la acest Gimnaziu avea să se înscrie printre absolvenți, Traian Bedea ajuns învățător în Mihăileni³¹⁷.

Sfârșitul sec. al XIX-lea a însemnat și pentru cei din Mihăileni bucuria împărtășirii învățaturii luate din cărți anume tipărite pentru a fi întrebuințate în școală, care la Mihăileni „și-a luat începutul... cam prin 1880, ținându-se (până atunci n.n.) prelegeri în o casă închiriată de cantorul I. Tomuța, apoi a fost la Zdrapți până în 1906 când sub preotul G. Almășan care a funcționat și ca învățător, s-a zidit actuala școală din lemn de brad”³¹⁸.

Rol de seamă în susținerea necesității înființării școlilor sâtești l-a avut în această a doua parte a sec. al XIX-lea „ASTRA”. Sub auspiciile acestei binefăcătoare Asociații, pentru cultură și pentru culturalizarea maselor, și sub patronajul „Reuniunii femeilor române”, s-au desfășurat diverse activități, care aveau menirea de a promova și la sate, progresul social și cultural. În acest context situăm și organizarea unei expoziții, cu cele aproape 500 de lucruri de casă, în ianuarie 1897 la Brad, la care „public cercetător a fost numeros mai ales de prin comunele din jur... de

³¹² Pavel Opreșan, *Gimnaziul din Brad și Teatrul român*, Conferință ținută la adunarea generală a Societății pentru fond de teatru românesc din Brad, Brașov, 1905, p. 5.

³¹³ Emil Camber, *Țara Zarandului*, București, 1934, p. 142.

³¹⁴ Ioan Radu, *Monografia Gimnaziului român gr. or. din Brad*, Orăștie, 1920, p. 102—103.

³¹⁵ *Idem*, p. 26.

³¹⁶ „Revista Orăștiei”, 22 martie/3 aprilie 1897.

³¹⁷ Ioan Radu, *op. cit.*, p. 97.

³¹⁸ Arhivele Statului Deva, Fond Parohia ortodoxă română Mihăileni, dosar I.

admirat au fost mai apoi cusăturile de pe la Buceș³¹⁹. La astfel de expoziții au participat, probabil, și femeile din Mihăileni cultivându-li-se gustul pentru tot ce poate înălța mintea și sufletul omului.

Loc de frunte în menținerea spiritualității românești îl au școlile. Învățământul organizat, fondat pe existența localurilor de școală, a dascălilor angajați, a adus foloase întregii activități obșteti și culturale.

Locuitorii din Mihăileni, prin reprezentanții cărturarimii satești, s-au zbatut și la începutul secolului nostru pentru a-și avea un edificiu școlar corespunzător cerințelor noilor timpuri. Dintr-un proces verbal consemnat în anul 1903 de I. Simulesc „învățător ad-hoc” desprindem că în acel an „abia a cercetat școala 1—2 elevi și aceștia atît de neregulat încît nu e mirare dacă nici chiar scrisul și cetitul nu-l posedă”³²⁰. În continuare semnatarul acestui proces verbal menționează și cauzele „acestui rău”: „depărtarea cea mare de 4—5 km, pînă în comuna Zdrapți unde au copiii să meargă la școală, această depărtare și mai ales drumul rău din timpul de toamnă și primăvară precum și frigul de iarnă le face imposibilă cercetarea școlii”³²¹. Bazat pe aceste inconveniente și animat de sentimente de respect pentru cultură, și de dorința de a-și sprijini consătenii spre a învăța toți într-o școală a lor, același învățător cere cu insistență „ajutorul să ne edificăm și sustinem școala noastră proprie care dispunem de 120 de familii și 40 de copii de la 6—12 ani datori a cerceta școala”³²². În anul următor edificarea școlii la Mihăileni este susținută în mai multe ședințe. Inimosul învățător George Almășan întocmește, în anul 1904 o listă — apel „către toți mărinimoșii ai comunei Mihăileni de a veni întru ajutor cu obolul lor la edificarea școlii”³²³, urmînd a se achita pînă la 31 decembrie 1905 suma de 336, 40 coroane.

În anul 1905 se fac din nou pași pe acest drum, astfel că în procesul verbal din 17 iunie este consemnată „contragerea împrumutului de 1200 coroane... din Banca Crișana „și se fac alte apeluri prin liste de colecte în sprijinul edificării școlii. Aceste „apeluri” s-au expediat între 5—27 noiembrie 1905 la 496 de localități.”³²⁴

În același an 1905 un răspuns la aceste apeluri, este al generosului învățător Nicolae Simulesc pensionat în Miercurea (Miercurea Ciuc n.n.), care a donat „41 opuri de cuprins pedagogic în preț de 100 coroane drept bază la înființarea unei biblioteci școlare în comuna sa natală Mihăileni”³²⁵.

Pînă în anul următor, 1906, se adunase suma de 1100 coroane, jumătate din prețul edificării școlii, dar construcția școlii nu ajunsese la jumătate, ridicînd probleme în ceea ce privește achitarea sumei fixate³²⁶.

³¹⁹ „Revista Orăștiei, 4/16” Ianuarie 1897.

³²⁰ Arhiva bisericii româno-ortodoxe din Mihăileni, Registrul de protocol despre ședințele Comitetului și sinodului parohial și școlar pentru comuna bisericească Mihăileni, 1903— (file nenumerotate) (în continuare: ABM, Protocol).

³²¹ *Ibidem*.

³²² *Ibidem*.

³²³ ASD, Fond Parohia Mihăileni, Anexa I.

³²⁴ *Ibidem*, Anexa II.

³²⁵ ABM, Protocol.

³²⁶ *Ibidem*.

Menționăm pentru o comparație din punct de vedere statistic, că în anul când s-a început construcția școlii (1906) în comuna Mihăileni din 143 de familii erau alfabetizați doar 59 de persoane³²⁷.

Odată ridicată școala, obligațiile sătenilor s-au înmulțit și prin plătirea învățătorului cu salariul de 600 coroane, care în anul 1908 nu a putut fi asigurat deoarece „comuna fiind săracă avind afară de aceea o datorie încă de 1000 coroane pentru edificarea școlii și de prezent nu este în stare a asigura salariul învățătorului prescris în lege”³²⁸.

Concentrînd făptuitorii de cultură în jurul ei, școala, prin slujitorii ei, era pentru sat cel mai puternic focar de iradiere a culturii. Ea ocupă încă loc central în desfășurarea întregii activități culturale sătești.

Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului nostru dificultăți au întîmpinat și cei din Mihăileni pentru tăria lor de a se opune desnaționalizării, încercată și prin impunerea școlii comunale, aceștia neînvoindu-se, răspunzînd că „dacă edificiul nu corespunde pentru școală confesională nu poate fi bun nici pentru cea comunală, cu un cuvînt nu voinște a-l da la nici un caz”³²⁹.

Notăm faptul că școala a fost construită pe terenul vîndut în anul 1863 Gimnaziului din Brad, iar prin cei care au instruit și educat generații tinere, la rînd, a fost mereu chemată să ajute la postarea culturii românești pe locul cuvenit. În acest sens se cuvine a fi consemnate nume ale dascălilor din Mihăileni, cunoscuți acum de noi, care și-au dedicat viața și activitatea pentru formarea oamenilor de cultură³³⁰ evidențiînd pe cei de început, I. Simulesc și G. Almășan, care au știut că numai prin școală, prin cultură se poate cunoaște și înțelege mai bine viața, trecînd peste înfrîngerii pînă au obținut victoria, aceea a construirii lăcașului lor de cultură.

Peste ani, se revine asupra unei noi construcții de școală, subliniindu-se interesul manifestat pentru a avea unde să învețe. Astfel, în anul 1928 s-a aprobat ca din terenul „La vie” din Mihăileni să fie donate două parcele, „parcela I pentru zidirea școlii”³³¹.

În această perioadă interbelică sporesc faptele de cultură și în tînuțul zărăndean. De-ar fi să amintim doar anul 1933, în care la Brad apare revista „Abecedar”, „cu prisosință înzestrat și face onoare... Ardealului atît de lipsit de o mișcare culturală în ritm major, în care să auzi zvîcnind sufletul gleei transilvănene”³³².

Fapt de referință culturală este și înființarea, tot la Brad, a editurii „Panteon”, „care și-a propus a edita scriitori tineri, de asemenea, traduceri din limba franceză și engleză”³³³.

Desigur, această intensă viață culturală, la care se adaugă și apariția ziarului „Zarandul”, are influențe pozitive mai ales asupra locuitorilor ză-

³²⁷ Ibidem, Anexa III.

³²⁸ Ibidem.

³²⁹ Ibidem.

³³⁰ Vezi Anexa IV.

³³¹ ASD, Fond Parohia Mihăileni.

³³² ASD, Fond Parohia Mihăileni.

³³³ „Gazeta Hunedoarei”, 2 septembrie 1933.

³³⁴ Idem, 29 septembrie 1934.

rândeni, care s-au înscris în graficul evolutiv al culturii noastre românești.

Școala cu învățătorii săi rămîne pe mai departe principala misionară a ideilor înnoitoare pe plan cultural.

După primul război mondial se cunoaște o mai mare stabilitate economică. În această vreme se înmulțesc și ocupațiile locuitorilor din Mihăileni, sporind astfel și posibilitățile financiare de întreținere a copiilor în școală. Astfel, se înregistrează în matricolele școlare ale acestor ani, în dreptul rubricii profesiei părinților, în afara celei de econom sau plugar și alte meserii profesate în această localitate, sau în satele din jur de unde vin copii la școala din Mihăileni. De pildă, în anul 1926—1927 sînt menționate profesiile de: econom, notar, comerciant, trocar, la care se adaugă în anul 1929—1930 cele de fierar și miner. În anul școlar 1935—1936, din cei 67 de părinți care-și trimit copiii la școală, majoritatea sînt agricultori, dar sînt consemnate și profesiile: potcovar, miner, șef de poștă, morar, iar în anul școlar 1948—1949 sînt trecuți în registrul școlar și părinți cu profesia de: funcționari, căldărar, trocar, pantofar, pădurar.³³⁴

Desigur, această diversitate a profesiilor asigură puteri materiale pentru întreținerea și funcționarea școlii în condiții eficiente și pe planul larg al culturalizării masei sătești. Această prosperitate economică se leagă și de scăderea treptată a numărului analfabeților de pe raza acestei localități.

Totuși gradul de cultură nu îndeajuns de ridicat a avut repercusiuni în ceea ce privește educația sanitară. Nu se poate omite faptul că 1913 și 1918 au fost ani grei din punctul de vedere al asistenței medicale, înregistrîndu-se un număr de 48 de morți ca urmare a bolii epidemice, scarlatina, și respectiv 41 de morți de „spaniolă”³³⁵

În continuarea anilor se manifestă preocupări sporite în sensul ridicării gradului de cunoștințe în toate domeniile, mai ales în cele cu directă legătură pentru viața sătenilor. Astfel, se duce o intensă activitate de popularizare a științei, mai ales prin conferințe ținute, în special, de către învățători, cu teme: „Creșterea albinelor important izvor de cîștig”, „Modul de cultivare a cartofului”, „Pădurile bogăția națională”, „Îngrijirea pomilor”, „Edificarea de case igienice”³³⁶.

Menținut ca focar de cultură, o nouă școală a fost construită la Mihăileni în anii 1957—1958 în care deascăli ei slujesc, purtînd în gînd faptele de cultură ale înaintașilor.

În anii noștri amplul festival al culturii și creației artistice de masă „Cîntarea României” a cuprins în nenumăratele genuri de activitate culturală și pe sătenii din Mihăileni. Alături de învățătoare, femeile împreună cu localnicele din Buceș participă la reactualizarea unui vechi obicei folcloric local „La șezătoare” și sînt componente ale grupului vocal feminin, păstrînd tradițiile folclorice și ale artei populare locale, creînd totodată drum și noului folclor românesc.

MARIA BASARAB

³³⁴ Arhiva Școlii Mihăileni, Matricolă școlară, 1923 —

³³⁵ ABM, Protocol.

³³⁶ ASD, Fond Parohia Mihăileni.

ANEXA I

APEL

Nr. 62/1904

Către tăți mărinimoși și binecredincioși creștini ai comunei bisericești Mihăileni, de a veni întru ajutor cu obolul lor la edificarea școlii confesionale în Parohia Mihăileni. Suma înscrisă și nesolvată are a să achita pînă la 31 decembrie 1905.

Mihăileni la 13 iunie 1904

Pentru comitet: George Almășan paroh prezident, Nicolae Bedea notar, P. Ploștea episcop I, Ilie Poenar episcop II

Nr. crt.	Numele și prenumele contribuabilului	coroane	filer	solvit	Obs.
0	1	2	3	4	5
1	Geoarge Almășan, paroh	50			
2	Nicolae Bedea, notar	..			
3	Pamfil Ploștea, notar	..			
4	Ioan Simulese, învățător	20			
5	Ilie Poenar, episcop II	10			
6	Avram Tomuța, cantor	04			
7	Petru Giurea, jurat	05			
8	Ioan Virciu, L. Petru, econom	04			
9	Nicolae Simulese, jude	10			
10	Ioan Simulese, senior, econom	10			
11	Nicolae Cleju, a Părăstii, econom	04			
12	Gavril Tomuța, jurat	02			
13	Ioan Bocser, bieț	10			
14	Marc Ioan, propr.	10			
15	Simion Bocșer, econom	01			
16	Filimon Sar	02			
17	Ana Pleșu		40		
18	George Ruse Iosif	10			
19	Filip Gavrilă	ob(iecte n.n)			
20	Candin Florinca	04			
21	Georgiu Leahă	05			
22	Petru Bucur	02			
23	Salvina Trifa	05			
24	Avram Giurca Didi	03			
25	Ioan Duma	01			
26	Avram Lupăș	01			
27	Salvina Raț	01			
28	Marișca Oprean	01			
29	Oprean Ioan și Nicolae	01			
30	Rusalina Drăgan	01			
31	Sofia Ștefan	01			
32	Trezia Florinca	01			
33	Maria Marcu	01			
34	Alexandru Putuca	02			
35	Nicolae Todea	01			
36	Nicolae Pătrui	02			
37	Oprean Pătrui	01			
38	Nicolae Sav	01			

0	1	2	3	4	5
39	Avram Clejia	01			
40	Alexandru Bucur	01			
41	Avram Tomuța I. Crăciun	01			
42	Avram Ianc I. Petru	02			
43	George Ianc	03			
44	Ion Rus Cantelista	01			
45	Ioan Poenar a Marii	01			
46	Avram Ianc a Sofiei	01			
47	Candin Poenaru	01			
48	Todor Tomuța	01			
49	Spiridon Florinca	01			
50	Nicola Ana	01			
52	Ioan Ianc I. Avram	01			
52	Nicolae Cleju	01			
53	Solomon Nic. fr. 1. Mihit	01			
54	Lazăr Crăciun	01			
55	George Brădean	01			
56	Nicolae Tomuța I. Gavrilă	01			
57	Filip Neag fr. Cicului	01			
58	Filimon Florinca	01			
59	Todor Pleșa	01			
60	Ion Mateș I. Axenie	01			
61	Ion Costea	01			
62	Simion Corfa	01			
63	Ioan Florinca	01			
64	Simion Todea	01			
65	Avram Giurea 1. Mateiului	03			
66	Nicolae Florinca	01			
67	Pătru Pasc	01			
68	Ion Dura	02			
69	Ilie Neag	01			
70	Ion Neag 1. Hulic	01			
71	Ion Miha	01			
72	Gavrilă Moț	01			
73	Ana Susana	01			
74	Ion Giurea Doboșu	01			
75	Suma 336,40 adică treisuttreizecișase, în conformitate cu originalul se autentifică, Mihăileni la 29 aprilie 1904				
	George Almășan				

ANEXA III

Notă (În paranteză sînt indicate de noi numele actual al localităților)

Apeluri pentru liste de colecte la edificarea școlii din Mihăileni

1. Abrud
2. Abrud sat
3. B. Cerb (Bucium)
4. B. Hobîța
5. B. Poleni
6. H. Sat
7. Sohar
8. Zlatna
9. Alțina
10. Fofeldea
11. Nocrich
12. Alba Iulia
13. Alba Maier
14. Ampoîța

15. Cricău	2	77. Ribița	4
16. Geoagiu de Sus		78. Rișca	
17. Ighel	10	79. Rovina	32
18. Ighiu	10	80. Ruda	32
19. Inuri	10	81. Scroafa (Stejărel)	32
20. Limba	50	82. Săliște	32
21. Poiana	60	83. Stănița	32
22. Stremț	10	84. Stănița	32
23. Telna	10	85. Tărățel	32
24. Arpașu Inf.	10	86. Trestia	32
25. Arpașu Sup.	10	87. Vaca (Crișan)	32
26. Colun	10	88. Valea Brad	32
27. Porcești (Turnu Roșu)		89. Zdrapti	32
28. Porumbacu Inf.		90. Bampotoc	32
29. Sebeș Inf.		91. Berekszó (Berecsău)	32
30. Sebeș Sup.		92. Devacs (Biscaria)	32
31. Săcădate	10	93. Boholt	32
32. Viștea Sup.	10	94. Felső Certej	32
33. Blăjelul Inf.	10	95. Kecs Kevaga (Chișcădaga)	32
34. Bărgă Bistrița (Birgău)		96. Deva	32
35. Bărgă Mijlociu		97. Haró (Hărău)	32
		98. Hondol	32
37. Bărgă Prund	40	99. Szent Andras (Sintandrei)	32
38. Bărgă Suseni	10	100. Nagy Ag. (Nojag)	32
39. Bărgă Joseni	10	101. Maros Solzmos (Soimus)	32
40. Năsăud	10	102. Vălioara	32
41. Codlea	10	103. Dobra	32
42. Cristian	10	104. Lăpușnic	32
43. Holbav	10	105. Roșcani	32
44. Moieciul Inf.	10	106. Fitoag	32
		107. Briznic	32
46. Moieciul Sup.	10	108. Bătălari	32
47. Râșnov	10	109. Boșorod	32
48. Blădeni	10	110. Hațeg	32
49. Zărnești	10	111. Livezeni	32
50. Brașov Cetate	10	112. Lunca	32
51. Brașov Schei	10	113. Petrila	32
52. Brașov Tocile	10	114. Petroșani	32
53. Brașov Vechi	10	115. Peter Falva (Petreni)	32
54. Feldioara		116. Vilcele Rele	32
55. Prejmer		117. Valea Singeorgiului	32
56. Pucăteni		118. Băcesd (Boșorod)	32
57. Rothav		119. Batiz	32
58. Băița		120. Ghelar	32
59. Blăjeni Plai		121. Hunedoara	32
60. Blăjeni sat		122. Nădăștia Inf.	32
61. Brad		123. Nădăștia Sup.	32
62. Buceș		124. Alpeste (Peștiș Mic)	32
63. Băcureșci		125. Sincrai	32
64. Felső Kayonél (Căinel)		126. Teliuc	32
		127. Lelese	32
66. Czebe (Tebea)		128. Minerău	32
67. Crăciunești		129. Brănișca	32
68. Cristur		130. Cimpuri Sărduc	32
69. Dupăpiatră		131. Cărmăzânești	32
70. Dupăpiatră		132. Furcșoara	32
71. Hărtăgani		133. Glodhilești	32
72. Lunca		134. Godinești	32
73. Lunca Also		135. Gothaten	32
74. Felső Lunca		136. Garadada	32
75. Mesteacăn		137. Iliu	32
76. Ormindea		138. Sîrbi	32

139. Zam
140. Apoldu Inf.
141. Armeni
142. Apold Sup.
143. Bogata
144. Cărpiniș
145. Kunoza (Cunța)
146. Gîrbova
147. Jina
148. Ludoș
149. Miercurea
150. Păuca
151. Poiana
152. Reci
153. Rod
154. Spring
155. Tău
156. Koronca (Coronca)
157. Ghernesig
158. Balomir
159. Balșa
160. Beriu
161. Bîntiți (Aurel Vlaicu)
162. Bobilna
163. Boiu
164. Dîncu Mare
166. Dîncu Mic
166. Orăștie
167. Orăștioara de Jos
168. Orăștioara de Sus
169. Petreni
170. Pișchinți
171. Renghet
172. Romos
173. Romoșel
174. Sibot
175. Vaidei
176. Vinerea
177. Bereve (Berghin)
178. Kelnek (Cîlnic)
179. Csora (Cioara)
180. Olah Dalo (Daia)
181. Dal (Deal)
182. Lánkerék (Lancrăm)
183. Laz
184. Lomany (Loman)
185. Felső M. Valdia (Oarda de Sus)
186. Ohaba
187. Peterfalva (Petrești)
188. Alsopian (Pianul de Jos)
189. Felsopian (Pianu de Sus)
190. Reho (Rahău)
191. Sassebes (Sebeș)
192. Lugo
193. Vingard
194. Alvincz (Vințul de Jos)
195. Ecselő (Aciliu)
196. Alămor
197. Kakova (Fintinele)
198. Gales
199. Guráro (Gura riului)
200. Mag
201. Szeceșel (Săcel)
202. Szelește (Săliște)
203. Sibiel
204. Tilișca
205. Vale
206. Boicza (Boița)
207. Bongard
208. Rezsztény (Racovițeni)
209. St. Ersebet (Vilcele)
210. Mőh (Mohu)
211. Vizacna (Ocna Sibiu)
212. Vizakno (Ocna Sibiu)
213. Poplaca
214. Rășinari
215. Czad (Sad)
216. N. Szeben (Sibiu)
217. N. Szeben (Sibiu)
218. Szelindek (Selindec)
219. Nagycsür (Sura Mare)
220. Kis Talmacs (Tălmăciu Mic)
221. Kis Torony (Trăineii)
222. Albac
223. Albac
224. Csertes (Certej)
225. Also Gárda (Gîrda de Jos)
226. Felső Gárda (Gîrda de Sus)
227. Lăpos (Lăpuș)
228. Lazesd (Lăzești)
229. Pojeu (Poșoga)
230. Ponor
231. Szekeura (Secătura)
232. Keszep Vidra (Vidra)
233. Flos Vidra (Vidra)
234. Eperbegy (Arineș)
235. Bedecs (Bedeci)
236. Bonczida (Bonțida)
237. Nagy Kalapa (Călata)
238. Rása (Roșia)
239. Kolosvár (Cluj)
240. Kolosz
241. Györfi Dango (Ghiorghieni)
242. Gzurkucz (Giurcuța)
243. Szasz Lona (Luna)
244. Măgura
245. Mărișel
246. Hideg Haras (Muntele Rece)
247. Rogoszel (Rogojel)
248. Nagy Szebes (Sebeșul Mare)
249. Szamosfalok (Someșeni)
250. Magyar Manastur (Mănăstur)
251. Betlen (Beclean)
252. Nagy Berivoi (Berivoiu Mare)
253. Kis Berivoi (Berivoiu Mic)
254. Boholecz (Boholt)
255. Breaza
256. Kalbor (Calbor)
257. Also Komana (Comana de Sus)
258. Felső Komana (Comana de Jos)
259. Kucsulata (Cuciulata)
260. Fogaras (Făgăraș)
261. Galacz (Galați)
262. Grid

263. Lisa
264. Mundra (Mindra)
265. Páro (Părau)
266. Persany (Perșani)
267. Also Szonbatfalva (Simbăta de Jos)
268. Nuczat (Nucet)
269. Keleh Felso (Cîrța)
270. Sarssaicza (Sercăița)
271. Uj Sinka (Sinca Nouă)
272. Sona
273. Todericka (Toderița)
274. Also Venicze (Veneția de Jos)
275. Felso Venicze (Veneția de Sus)
276. Nagy Vajdafalvo (Oarda)
277. Kis Vajdafalvo (Oarda)
278. Balazstelke (Blăjeni)
279. Darloacz (Dîrloți)
280. Medgzes (Mediaș)
281. Pocstelke (Păuca)
282. Szasz Veszöd (Vesud)
283. Barolntacka (Valea Viilor)
284. Deda
285. Liget (Dumbrava)
286. Fulekaza (Filea)
287. Görgeny Hodac (Hodac)
288. Görgenylibanfalva (Gheorgheni)
289. Idecs (Ideci)
290. Görgenyokna (Gheorgheni)
291. Löver (Lueta)
292. Kacza (Cața)
293. Kohalm (Cohalm)
294. Kiralyalma (Deaful Craiului)
295. Longodari (Dăișoara)
296. Palosz
297. Stena (Stenia)
298. Ugca (Ucea)
299. Rekes (Richiş)
300. Pecsétseze (Chiuești)
301. Csiceu (Ciceu)
302. Csásó Giorgfalva (Ciceu **Giurgești**)
303. Felso Korvelgas (Chichiș)
304. Dés (Deaj)
305. Dognezo (Dumbrăvița)
306. Felso Orbo (Oaraba de Sus)
307. Gombos (Gimbași)
308. Holomezo (Măgura)
309. Negerfalva (Negriștești)
310. Alparet (Alpreț)
311. Blenkemezo (Poiana Blenchi)
312. Iza Szaesel (Iza Săcel)
313. Bedellö (Bedelatu)
314. Kakova (Izvoarele)
315. Lunka (Lunca)
316. Mámáligani
317. Miclești
318. M. Barnei (Biia)
319. Lupşa
320. Nagy Oklos (Ocolișu Mare)
321. Offenbanya (Baia de Arieș)
322. Ponor
323. Szaszvincze (Sasa Vința)
324. Kis Gzozoy Patek (Geoagiu de Sus)
325. Lupsa Patak (Lupșa)
326. Boiul Mare
327. Keresd (Cireas)
328. Danes (Daneș)
329. Magyar Felek (Feleac)
330. Fekeczhaza (Jamul Mare)
331. Hegyasfalva (Vinători)
332. Lludorf (Hălchiu)
333. Rétén (Recea)
334. Segervar (Sighișoara)
335. Apold
336. Borkad (Bărcuț)
337. Kostafalva (Costeni)
338. Libotin
339. Macskamezo (Răzoare)
340. Rohia
341. Sztokykofalva (Stoiceni)
342. Budafalva (Buda)
343. Bobohalma
344. Also Boyani (Boian)
345. Mis Kükü (Zăvoi)
346. Korost Martin (Coroi)
347. Olah Kocsard (Cucerdea)
348. Magyar Forro (Fărau)
349. Szelkut (Sălcuț)
350. Olah Solymos (Soimus)
351. Arpatok (Araci)
352. Zagon Barkay (Bărcani)
353. Bölön (Belin)
354. Kis Borosnyo (Boroșneul Mic)
355. Bereczk (Brețul)
356. Bodola (Budila)
357. Kőkös
358. Kovasna (Covasna)
359. Dobollo (Doboli)
360. Al. Doboli de Sus
361. Bodzafardulo (Intorsura Buzăului)
362. Markos (Mărcuș)
363. Kikoufolu (Cetatea de Baltă)
364. Sepsipsz Gyargy (Sf. Gheorghe)
365. Sosmezo (Poiana Sărată)
366. Szita Bodza (Sita Buzăului)
367. Nyen (Telu)
368. Bodzovam (Vama Buzăului)
369. Zagon
370. Egerbegy (Agîrbiciu)
371. Agriș
372. Banyabük (Vilcele)
373. Csongva (Uioara de Jos)
374. Szekely Kocsard (Lunca Mureș)
375. Magyar Frata (Frata)
376. Hides (Podeni-Hidis)
377. Maros Ujvar (Ocna Mureș)
378. Marostz Jakob (Siniacub)
379. Torda (Turda)
380. Vajdaskeg (Gura Arieșului)
381. Almas Balazshazo (Bălan)
382. Bayda (Bădeni)
383. Szent Peterfalva (Bozna)
384. Dank (Dincu)
385. Dall (Dolu)
386. Füzeszt (Sălcuța)

387. Galponya (Gilplia)
 388. Hidalma (Hida)
 389. Zsakfalva (Jac)
 390. Magyar N. Zsamo (Jamul Mare Unguresc)
 391. Milvany (Miluani)
 392. Pose (Păușă)
 393. Rakos (Racoș)
 394. Szt Maria (Sîntămăria)
 395. Felső Kekes Nyaho (Stina)
 396. Tamasfalva (Tămășești)
 397. Ordokat (Treznea)
 398. Magyar Egresy (Agrișu Unguresc)
 399. Egerzeg (Cornățel)
 400. Erdoszt Gyorgy (Singiorgiul de Pădure)
 401. Nagy Ikland (Icandu Mare)
 402. Naznofalva (Nazna)
 403. Maros Vasarhely (Tirgu Mureș)
 404. Erdő Szengyel (Singiorgiu de Pădure)
 405. Mező Pete (Petee de Cîmpie)
 406. Megyesfalva (Mureșeni)
 407. Mason (Mese)
 408. Maros Orba (Oarba de Mureș)
 409. Meze Band (Bandu de Cîmpie)
 410. Zsunk (Junc)
 411. Trimpoele (Trimpoele)
 412. Albina Sibiu
 413. Ardeleana Orăștie
 414. Arieșana Toröd (Turda)
 415. Auraria Abrud
 416. Bistrițana Bistrița
 417. Brădetul Orlat
 418. Aurora Naszad (Năsăud)
 419. Buciumana (Bucium Poieni)
 420. Cordiana Fofeldea
 421. Corviniana V. Hunyad (Hunedoara)
 422. Crișana Brad
 423. Cudzereana Cudzir (Cugir)
 424. Dacia Orăștie
 425. Detunată Bucium Sasa
 426. Economul Cluj
 428. Furnica Făgăraș
 429. Grănițerul Dobra
 430. Hategana Hateg
 431. Hondoleana Hondol
 432. Hunedoara Deva
 433. Iulia Alba-Iulia
 434. Miercurea Miercurea
 435. Mielul Poiana Sibiului
 436. Olteana Viștea Inferioară
 437. Parsinomia Bran
 438. Patria Blaj
 439. Plugarul Secădate
 440. Porumbăceana Porumbacul Inf.
 441. Racoșeana Seica Mare
 442. Rîureana Kopolnok Manastur (Căpîlna)
 443. Sebeșana Sas Sebeș
 444. Someșana Dej
 445. Speranța Bargo Prund (Prundul Birgaului)
 446. Venețiana Veneția Inf.
 447. Zărândeana Băița
 448. Zlăgnea Zlatna
 449. Birtileana Brad Birtin
 450. Selișteana Seliște
 451. Transilvania Sibiu
 452. Agricola Hunedoara
 453. Munteana Offenbanya (Baia de Arieș)
 454. Mureșana Szas Regen (Reghin)
 455. Ion Simulesc Blăjeni Plai
 456. Ioan Felut Nagy Szeben (Sibiu)
 457. Ioan Felut Nagy Szeben (Sibiu)
 458. Off pad R. Montak (Roșia Montană)
 459. Off pad Kerpenes (Cărpiniș)
 460. Off pad Korna (Corna)
 461. Off pad Sibiu cetate
 462. Corp prof. Brad
 463. Corp prof. Brașov
 464. Corp. inv. Seliște
 465. Of. paroh. Acmar
 466. Of. paroh Brădești
 467. Of paroh Olah Borskoceard (Cucerdea Vinoasă)
 468. Of paroh Csoklya (Ciocaila)
 469. Of. paroh Corna (Corna)
 470. Of paroh Metes
 471. Of paroh Tătă (Totoi)
 472. Of paroh Mihaleczfalva (Mihalt)
 473. Of. paroh Borbanc (Bărbant)
 474. Of paroh Tibor (Tibru)
 475. Of paroh Csunlyasza (Cuiruleasa)
 476. Of paroh Galatz (Galați)
 477. Of paroh Fenes
 478. Of paroh Felso Orba (Oarba de Sus)
 479. Of paroh Brassoapacza
 480. Of paroh Becsfalv
 481. Of paroh Botfalv (Bod)
 482. Of paroh Dereszttye (Cirstele)
 483. Of paroh Hermany (Hărman)
 484. Of paroh Simpetru
 485. Of paroh Kosszufalv (Căpîlna Mă.
 486. 486. Of. paroh Tathrany (Tărlungeni)
 487. Of paroh Szumyokszet (Dumbrăveni Făgărași)
 488. Of paroh Szunyvszek
 489. Of paroh Türkös (Turches)
 490. Of paroh Szuliget (Sulighete)
 491. Of paroh Algzvagy (Geoagiu)
 492. Of paroh Sebeshelyi (Sibișelul)
 493. Of paroh Mada
 494. Of paroh Farnădia
 495. Of paroh Tortana (Prejmer)
 496. Of paroh Preszaka (Prisaca)
 496. adecă patru sute nouăzeci și șase liste de colecte s-au expediat din oficiu pentru edificarea școlii din Mihăileni“.

Mihăileni la 27 nov. 1905
 of paroh Giorgiu Almășan.

ANEXA III

Lista învățătorilor care au funcționat la școala din Mihăileni 1903—1987, din Arhiva bisericii din Mihăileni, Arhiva școlii din Mihăileni, Arhivele Statului Deva (fond parohia Mihăileni), Arhivele Statului Deva (fond Revizoratul școlar 1919—1948, dos. 20.)

Ion Simulesc 1903
George Almăsan 1906—1907
Ion Uibar 1907—1910
Simion Stănuț 1910—1911
Ion Fodor 1911-x
Miron Popovici 1912—1917
Traian Bedea 1917—1919
Hortensia Bedea 1923—1927
Mihai Blăgăilă 1929—1931
Nicolae Ciobanu 1931—1940
Elena Albu 1940
Vasile Petrescu 1941—1963
Zinaida Spănceanu 1948
Nastasia Bobaia 1963-în prezent
Sicoc

x — Ioan Fodor din Curechiu este numit învățător la școala confesională gr. orientală din Mihăileni în anul 1911.

VI

I. AȘEZAREA SATULUI. POPULAȚIA

Sat românesc, avînd un trecut istoric multiseclar, de existența sa legîndu-se mai ales mari frămîntări sociale și naționale — răscoala lui Horea de la 1784 și revoluția de la 1848 — Mihăileniul se regăsește organic integrat localităților rurale ale Zarandului, istoriei acestora.

Situat în partea răsăriteană a ținutului, satul își întinde gospodăriile pe aproximativ doi kilometri de-a lungul cursului superior al Crișului Alb. Pe toată lungimea sa este străbătut de o șosea națională asfaltată, care face legătura între două centre economice importante, Brad și Abrud. Majoritatea locuințelor sînt așezate în șesul de pe Valea Crișului. (foto nr. 1)

Evidentă fiind amplasarea gospodăriilor care-l compun, satul Mihăileni se încadrează tipologiei satelor așezate de-a lungul văii.

Valea Crișului Alb și șoseaua națională sînt două axe aproximativ paralele după care se ordonează majoritatea caselor și anexelor gospodărești.

Spre nord — est, de-a lungul șoselei, se învecinează cu localitatea Buceș — sat care, în contextul actualei organizări administrativ — te-